

دانستنی‌های پدافند غیرعامل

دوره عمومی مدیران و کارشناسان دستگاه‌های اجرایی و شرکت‌ها

مطابقی با شرح درس

ابلاغ معاون مدرسه تخصصی مدیریت

و سرمایه انسانی رئیس جمهور

و سازمان پدافند غیرعامل کشور

گردآوری و تألیف:

حمید اسکندری

سرشناسه : اسکندری، حمید، ۱۳۳۸ -
 عنوان و نام پدیدآور : دانستنی های پدافند غیرعامل - دوره عمومی مدیران و کارشناسان دستگاه های اجرایی و شرکت ها.../گردآوری و تألیف حمید اسکندری.
 وضعیت ویراست : ویراست ۶.
 مشخصات نشر : تهران: بوستان حمید، ۱۳۹۷.
 مشخصات ظاهری : ۲۰۸ ص. جدول، نمودار
 شابک : ۹۷۸-۶۰۰-۶۴۱۲-۶۶-۵
 وضعیت فهرست نویسی: فیا
 یادداشت : کتابنامه.
 موضوع : دفاع غیرنظامی
 موضوع : Civil defense
 موضوع : ضوع : آفندی (علوم نظامی)
 موضوع : Offensive (Military science
 موضوع : دفاع ملی
 موضوع : Military readiness
 شناسه افزوده : جلالی، اهلای، غلامرضا، ۱۳۳۷ -، ویراستار
 رده بندی کنگره : ۱۳۹۷ ۵۸۵۲/ب۵۸۳۵/۵۸۳۵
 رده بندی دیویی : ۳۵/۳۶۳
 شماره کتابشناسی ملی : ۵۴۰۶۴۰۲

انتشارات

عنوان : دانستنی های پدافند غیرعامل دوره عمومی مدیران و کارشناسان دستگاه های اجرایی و شرکت ها

گردآوری و تألیف: حمید اسکندری

ویراستار علمی: دکتر غلامرضا جلالی فراهانی

ناشر: بوستان حمید

چاپ: اول ویراست ۶ - ۱۳۹۷

شمارگان: ۱۵۰۰

قیمت: ۲۲۰۰۰ تومان

• کلیه حقوق اعم از چاپ و تکثیر، نسخه برداری برای ناشر محفوظ است و هرگونه تکثیر و کپی برداری بدون اجازه ممنوع است.

۰۹۱۲۲۳۷۵۰۳۹

۰۹۱۲۷۷۵۷۸۳۸

تلفن ناشر و پخش کتاب: ۶۶۴۸۲۳۸۹

پیش گفتار

امروزه شاهد مفاهیم جدیدی همچون جنگ نرم، جنگ زیستی، جنگ اقتصادی و ... هستیم. به عبارتی حوزه‌هایی همچون حوزه‌های اقتصادی، سیاسی، علمی، دانش و فناوری، حوزه‌های جدی جنگی محسوب می‌شوند. به عنوان مثال امروز در موضوع هسته‌ای که در واقع دارای عملکرد اقتصادی و بازدارندگی است، شاهد درگیری‌های سختی بین غرب و ایران هستیم، مناقشاتی که شانی سنگی آن دانش و فناوری هسته‌ای است و ما در چنین جبهه‌ای با تلاش برای کسب، ارتقاء و توسعه آن دانش، در حال دفاع می‌باشیم.

رئیس سازمان پدافند غیرعامل در اولین گردهمایی استانداران دولت جدید در بخشی از سخنان خود اظهار داشتند: سه دسته تهدید وجود دارد: تهدید نظامی، تهدیدات نوین یا فناورانه و دیگری تهدیدات مردم محور، که این سوزه به توجیه بیشتر استانداران و وزارتخانه‌ها نیازمند است.

در تهدیدات مردم محور، دشمن رویکردهای متفاوتی دارد. اولین رویکردی که دشمنان دنبال می‌کنند، جنگ نرم یا جنگ ایده‌ها و باورها است. شروع چرخش ذهن مردم به سمت اهداف خودشان (دشمن) است، رویکرد دوم آن‌ها جنگ اقتصادی و ایجاد چالش در مردم و جنگ بی‌قاعده است که در آن محور کار، مردم هستند، از نظر دشمنان در این حوزه هر کشوری که بتواند مردم را خوب هدایت کند برنده و چنانچه اداره مردم را درست بدهد جنگ را باخته است. این چالش‌ها می‌تواند مسائل اقتصادی امنیتی را در حوزه دیگر در بر گیرد لذا باید حوزه‌های مردم را به طور جدی دنبال کرد.

تهدید های فناوری محور، عبارتند از: تهدید سایبری، تهدید زیستی، تهدید شیمیایی و تهدید کالبدی. وقتی که تهدیدها اینگونه است بایستی به راه‌حلی با رویکرد متفاوت در پدافند غیرعامل پرداخته شود.

در برنامه پنج ساله پنجم توسعه کشور، بند «ک» ماده ۲۰۱ آن که در ارتباط با امور دفاعی، امنیتی، سیاسی و برنامه های کلان پدافند غیر عامل بوده، به شرح زیر می باشد:

ماده ۲۰۱- بند «ک»: رعایت اصول پدافند غیر عامل در طراحی و اجرای طرح های حساس و مهم و یا در دست مطالعه و نیز تأسیسات زیربنایی و ساختمان های حساس، شریان های اصلی و حیاتی کشور و آموزش عمومی مردم توسط دستگاه های اجرایی موضوع ماده (۱۷۹) این قانون، به منظور پیشگیری و کاهش مخاطرات ناشی از سوانح غیر طبیعی.

لذا اندیشه تهیه و تدوین کتب آموزشی و برگزاری کلاس های آموزشی در زمینه دفاع غیر عامل یکی از گام های مهم، اصولی و زیربنایی در نیل به اهداف راهبردی و تحقق برنامه های پنجم و ششم توسعه کشور در خصوص پدافند غیر عامل بوده است.

سازمان پدافند غیر عامل کشور در راستای تحقق اهداف و نیاز سنجی آموزشی، سطوح مخاطبین را به پنج سطح (۱) استاد مردم (۲) کارکنان عادی (۳) مدیران اجرایی و کارشناسان (۴) مدیران میانی (۵) مدیران عالی راهبردی دسته بندی نموده است.

براین اساس تدوین این کتاب برای آگاه سازی کارشناسان و کارکنان دستگاه های اجرایی و شرکت ها به عنوان کتاب مرجع آموزش عمومی پدافند غیر عامل، مطابق با سرفصل ابلاغ شده توسط «معاون محترم توسعه مدیریت و سرمایه انسانی رئیس جمهور»^۱ در ۱۲ ساعت ارائه می گردد.

این ویرایش با آخرین نظریات کارشناسان معاونت هماهنگی و قرارگاه های سازمان پدافند غیر عامل در مواردی مثل پدافند سایبری، پدافند شیمیایی، دانش ریستی و پدافند پرتوی اصلاح و بروز رسانی شده است.

حمید اسکندری

۱۳۹۷

(هشت)

۱. عنوان مرجع ابلاغیه مربوط به دولت وقت در زمان صدور است.

فهرست

فصل اول کلیات، اصول و مبانی پدافند غیرعامل

- ۱- کلیات ۱۳
- ۲- دیدگاه مقام معظم رهبری در خصوص پدافند غیرعامل ۱۸
- ۳- دیدگاه ها و نظرات ریاست محترم سازمان پدافند غیرعامل ۱۹
- ۴- تاریخچه و سوابق جهانی پدافند غیرعامل ۳۱
- ۵- نقش و اهمیت پدافند غیرعامل در طرح ها ۳۵
- ۶- چشم انداز پدافند غیرعامل کشور ۳۷
- ۷- اهداف کلان در افق چشم انداز پدافند غیرعامل ۳۹
- ۸- قوانین بالادستی پدافند غیرعامل (اساسنامه، سیاست های کلی، برنامه ششم) ... ۴۱
- ۹- امنیت ملی و پدافند غیرعامل ۵۵
- ۱۰- سطوح پدافند غیرعامل ۵۷
- ۱۱- اصول و ملاحظات پدافند غیرعامل ۶۱
- ۱۲- مرور کلی تهدیدات ۶۵
- ۱۳- تئوری (۵) حلقه استراتژیک واردن ۷۰
- ۱۴- آزمون پیشرفت تحصیلی ۷۲

فصل دوم تهدیدات سایبری و پدافند سایبری

- ۱- کلیات ۷۳
- ۲- منابع تهدیدات، انواع تهدیدات و روش های حملات سایبری ۷۶

۳-	سایر مسائل و راهکارها	۸۰
۴-	پدافند سایبری	۸۴
۵-	تهدیدات شبکه های رایانه ای بی سیم	۸۸
۶-	شبکه های اجتماعی اینترنت و تهدیدات آن	۸۸
۷-	آزمون پیشرفت تحصیلی	۹۲

فصل ۵-۱: آشنایی با پدافند زیستی، پدافند شیمیایی و پدافند پرتوی

۱-	کلیات	۹۳
۲-	استفاده از سلاح های میکروبی در دوران دفاع مقدس	۹۶
۳-	آگاهی از حملات زیستی، روش های انتشار عوامل	۹۷
۴-	انواع تهدیدات زیستی	۹۹
۵-	آشنایی با چرخه پدافند زیستی	۱۰۱
۶-	اصول و اقدامات پیشگیری مصدوم حوادث زیستی	۱۰۷
۷-	پدافند زیستی و معرفی قرارگاه آن	۱۰۹
۸-	آشنایی با پدافند شیمیایی	۱۱۲
۹-	آشنایی مختصر با تهدیدات پرتوی و پدافند پرتوی	۱۲۴
۱۰-	آزمون پیشرفت تحصیلی	۱۳۰

فصل چهارم: مباحث مرتبط با پدافند کالبدی (آسیب پذیری کالبدی، تاب آوری و ...)

۱-	تعاریف و اصطلاحات	۱۳۱
۲-	کلیاتی در باب پدافند کالبدی	۱۳۳

- ۳- فرآیند الگوسازی برآورد تهدیدات ۱۳۶
- ۴- چرخه مدیریت آسیب پذیری جامع ۱۳۷
- ۵- پیامد و پیامدشناسی ناشی از وقوع تهدیدات ۱۴۱
- ۶- تاب آوری در سامانه ها ۱۴۷
- ۷- مباحث مرتبط با سازه های امن و مقاوم ۱۵۰
- ۸- مقررات ملی ساختمان- مبحث ۲۱ (پدافند غیرعامل) ۱۵۵
- ۹- آیین نامه ها و الزامات پدافند غیرعامل ۱۵۷
- ۱۰- آزمون پیشرفت تحصیلی ۱۵۷

فصل پنجم اقتصاد مقاومتی - پدافند اقتصادی

- ۱- اقتصاد مقاومتی از منظر مقام معظم رهبری ۱۵۹
- ۲- راه کارهای مقابله با جنگ اقتصادی ۱۶۲
- ۳- سیاست های کلی اقتصاد مقاومتی ۱۶۸
- ۴- آزمون پیشرفت تحصیلی ۱۷۲

فصل ششم سایر مباحث (تهدیدات نرم، تهدیدات نیمه سخت و ...)

- ۱- آشنایی با تهدیدات فرهنگی ۱۷۳
- ۲- جنگ روانی ۱۷۵
- ۳- جنگ رسانه ۱۸۰
- ۴- تهدیدات بمب های الکترومغناطیسی ۱۸۳

- ۵- تهدیدات بمب‌های گرافیتی ۱۸۶
- ۶- آشنایی با استتار، اختفاء و فریب ۱۸۸
- ۷- سنجش از دور و سیستم‌های شناسایی ۱۹۳
- ۸- آزمون پیشرفت تحصیلی ۱۹۴

فصل هفتم آشنایی با مدیریت بحران

- ۱- کلمات ۱۹۵
- ۲- مدیریت بحران ۱۹۶
- ۳- مدیریت بحران و پدافند غیرعامل ۱۹۷
- ۴- مراحل مدیریت بحران ۱۹۹
- ۵- آزمون پیشرفت تحصیلی ۲۰۲

- مباحث ضمیمه:

- ۱- اقدامات انجام شده در حوزه پدافند غیرعامل در چند سال اخیر ۲۰۳
- ۲- برنامه های آموزشی در حال اجرا در حوزه پدافند غیرعامل ۲۰۴
- ۳- جدول انواع تهدیدات و تحلیل آن ۲۰۷
- کتابنامه ۲۰۸